

Jom kipur - יום כפור Dan pomirbe (opraštanja)

Izvor

No deseti dan sedmoga mjeseca je dan iskupljenja, imat ćete sveti zbor, mučite svoje duše i prinesite paljenicu Vječnome. I nikakav rad ne obavljajte toga dana, jer to je dan iskupljenja, da iskupi se za vas pred Vječnim Bogom vašim. Ona duša koja se toga dana neće trapiti, bit će otkinuta iz svoga naroda. I svaku dušu koja će obavljati bilo kakav rad toga dana, uklonit ću iz njena naroda. Nikakav rad ne obavljajte, vječni je to zakon za sve vaše naraštaje, u svim vašim naseljima. Dan odmora vam je i mučite svoje duše devetoga u mjesecu navečer, od večeri do večeri slavite dan odmora.⁴⁹

Naziv blagdana

Naziv Jom kipur dolazi otuda što na ovaj dan svake godine Bog oprašta grijehе. Bog nije kao čovjek, koji ne oprašta brzo i bez kazne, već obratno: *Jer u taj dan će vam oprostiti (jekaper) da bi vas očistio, od svih vaših grijehа pred Vječnim ćete se očistiti.*⁵⁰ Blagdan je poznat i pod nazivom Jom hakipurim יום הכפורים.

Običaji na erev Jom kipur (dan uoči Jom kipura)

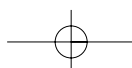
Kad stigne deveti tišrea, erev Jom kipur, pripreme su na vrhuncu.

1. Oslobađanje od zavjeta

Ujutro na erev Jom kipur oni koji nisu otpustili zavjete na erev Roš hašana izjavljuju oslobađanje od zavjeta (odnosi se samo na obveze s

^{49.} Lev 23,27-32

^{50.} Lev 16,30

područja odnosa čovjeka prema Bogu). U sinagogi, nakon jutarnje molitve, pred tri vjernika u ulozi sudaca, molimo suce da nas oslobode naših zavjeta, svega što smo obećali, ali nismo učinili ili znamo da nećemo učiniti.

2. **Kaparot** ("iskupljenja") - כפרות

Neki običavaju na erev Jom kipur učiniti kaparot: za svakog muškarca kolje se pijetla, a za svaku ženu kokoš. Namjera je da naši grijesi budu time oprosteni. Zaklanu perad darujemo siromašnima ili im dajemo odgovarajuću vrijednost u novcu. Neki čine kaparot samo davanjem novca. Prije nego zakolje pticu, šohet podiže pijetla odnosno kokoš nad glavu ukućana, govoreći: "Ovo ti je zamjena, ovo ti je izmjena, ovo ti je iskupljenje, ovaj pijetao (ova kokoš) otići će u smrt, a ti ćeš otići u dug, dobar život i mir." Ideja kapare dolazi iz židovske tradicije, prema kojoj dobro djelo spašava od smrti. Davanje peradi ili novca za cedaka (milodar) iskupljuje od grijeha.

3. **Davanje cedaka (milodara)**

Cijele godine treba davati cedaka, no pogotovo pred Jom kipur. Cedaka je jedna od micva koje mogu promijeniti već donesenu lošu presudu, jer je rečeno: *Pravednost (cedaka) će spasiti od smrti.*⁵¹

4. **Uranjanje u mikve**

Stari je židovski običaj bio prije Jom kipura uroniti u mikve, obrednu kupelj⁵². Neki od gaona mislili su da je to uranjanje micva, da se to mora uraditi. Ipak, nije običaj pri tome blagosloviti. I u proročkim knjigama nalazimo izvor za ovaj običaj: *Operite se, očistite se, uklonite zlo svojih djela, pred mojim očima prestanite sa zlom.*⁵³ Neki uranjaju tri puta (prema Arijevom običaju), a neki čak 39 puta.

Sveti dan

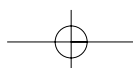
Zalaskom Sunca počinje ovaj najsvetiji dan židovske godine. Jom kipur je dan na koji je Mojsije nakon četrdeset dana boravka na Sinaju sišao s drugim Pločama Saveza i objavio židovskom narodu da mu je Bog oprostio: *I reče Vječni: oprostio sam po tvojoj riječi.*⁵⁴ Naš praotac Abraham

⁵¹ Izreke 11,4; vidi i BT Bava batra 10a

⁵² Vidi u poglavlju Čistoća obitelji

⁵³ Iz 1,16

⁵⁴ Br 14,20

Tišre

Jom Kipur

obrezao se na Jom kipur i to je jedan od razloga za Božju milost prema nama na taj dan. Zanimljiva je služba Velikog svećenika u Hramu na Jom kipur⁵⁵. Ona predstavlja važan dio jomkipurske molitve.

Seuda mafseket obrok prije posta - סעודה מפסקת

U Tori nam je naloženo da postimo već od večeri prije Jom kipura: ...*i mučite svoje duše devetoga dana mjeseca navečer...*⁵⁶ Talmudski rabini su protumačili: *Svatko tko jede i pije devetoga* (predvečerje Jom kipura) *kao da posti i devetoga i desetoga* (na dan prije Jom kipura i na sam Jom kipur)⁵⁷. Jeruzalemski rabin Šalom Masas objasnio je da su nekada obilato jeli devetog tišrea, jer bi si time otežali post. To je značenje rečenice “kao da posti i devetoga i desetoga”. Na *seuda mafseket* jedemo kako bismo ojačali i mogli što više moliti na Jom kipur. Jedemo lako probavljiva jela, izbjegavajući ljuta i slana jela, koja bi nam otežala post i pojačala žeđ. Objed završavamo oko pola sata prije zalaska sunca.

Paljenje svijeća za Jom kipur

Uz paljenje svijeća za Jom kipur blagoslivljemo:

**ברוך אתה יי אלהינו מלך העולם אשר קדשנו במצותיו וצונו להדליק
נר (בשבת: "של שבת ו") של יום הכפורים.**

BARUH ATA ADONAJ ELOHENU MELEH HAOLAM AŠER KIDEŠANU BEMICVOTAV VECIVANU LEHADLIK NER ŠEL (*na šabat se dodaje: ŠABAT VEŠEL*) JOM HAKIPURIM - *Blagoslovljen si, Vječni, Bože naš, Kralju svijeta, koji si nas posvetio svojim zapovijedima i zapovjedio nam da zapalimo svijeću za* (*na šabat se dodaje: šabat i*) *Dan pomirbe.*

Nakon toga se govori blagoslov “šehehejanu”.

Osim svijeća za Jom kipur pali se još jedna, koja gori oko 26 sati, dakle za vrijeme cijelog Jom kipura.

Zabrane uz Jom kipur

Mišna navodi zabranu tjelesnih užitaka na Jom kipur⁵⁸. Zabranjeno je:

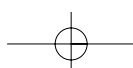
1. jesti i piti

55. Lev 16

56. Lev 23,32

57. BT Berahot 8b

58. M Joma 8,1

2. kupati se
3. obuvati kožnatu obuću (koja je najugodnija), stoga obuvamo platnenu ili gumenu obuću
4. mazati se uljem (nekad su mazali tijelo uljem, danas je zabranjeno mazanje tijela kremama)
5. imati spolni odnos

Broj pet je bitno povezan s ovim danom:

- pet je zabrana tjelesnih užitaka
- u Tori, u odsječku koji govori o Jom kipuru, pet puta se pojavljuje riječ "duša". Duša ima pet dijelova: *nefeš, ruah, nešama, haja, jehida*.
- molimo pet molitava: Arvit, Šahrit, Musaf, Minha, Neila
- veliki svećenik je u hramskome bogoslužju za Jom kipur uranjao u mikvu pet puta⁵⁹

Odjeća

Običaj je navečer za odlazak u sinagogu odjenuti bijelu odjeću, kao i na sam Jom kipur. Ona simbolizira čistoću, kao što kaže prorok: *Ako vaši grijesi budu grimizni, pobijeljet će kao snijeg, ako se zacrvene kao purpurni puž, zabijeljet će se kao vuna.*⁶⁰ Aškenazi običavaju nositi bijeli kaput zvan na jidišu *kitl*, koji je i odjeća za preminule, kako bi se podsjetili na dan smrti i na životni krug, što im pomaže pri pokajanju.

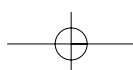
I Veliki svećenik je nosio bijelu odjeću na jomkipurskoj službi u Hramu, pri ulasku u Svetište nad svetištima. To je bio jedini put u godini kada bi ulazio u tu prostoriju u kojoj je bio Kovčeg Saveza s Pločama Saveza, koje je Mojsije donio sa Sinaja. Običaj nošenja bijele odjeće na ovaj dan još od talmudskoga doba drže i žene.

Običaj je ogrtati se talitom, molitvenim plaštom, za svih molitava, pa i za večernje, iako se inače noću ne ogrćemo njime, jer je doba za ogrtanje talitom danju⁶¹. To izražava važnost svetog dana, osim toga, i talit je bijele boje, koja simbolizira čistoću, čime izražava značaj Jom kipura.

⁵⁹. Lev 16

⁶⁰. Iz 1,18

⁶¹. Vidi u poglavlju Talit - molitveni ogrtač, str. 381.

Kol nidre - כל נדרֵי

Svuda gdje žive Židovi običaj je prije početka prve molitve, *Kol nidre*, u sinagogi se međusobno zamoliti za oprost. Jom kipur iskupljuje samo grijeha čovjeka prema Bogu, a od osobe koju je povrijedio svatko sam mora zamoliti oprost.

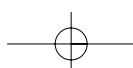
Doba za ovu molitvu je prije zalaska sunca, jer se zavjeti ne otpuštaju na šabat i blagdan, koji počinju zalaskom sunca. Otvara se aron hakodeš i u Sefarda iznose sve knjige Tore, a u Aškenaza je običaj iznijeti samo dvije. Dvojica nositelja Tora stoje lijevo i desno od predmolitelja (hazana), od početka do kraja molitve. Zajedno s njim, oni predstavljaju broj tri, najmanji broj sudaca u židovskom sudu. I molitvu se čita tri puta.

Molitvom *Kol nidre* se izjavljuje sudu da ako je netko iz zajednice rekao ili će reći, ponio se ili će se u nekom slučaju ponijeti, mišlju ili riječju neodgovarajuće židovskom pogledu na svijet, neka svijet zna da su njegove riječi i djela beznačajni, samo posljedica utjecaja vanjskih okolnosti, te da je jasno da će u srcu i u punoj spoznaji nastaviti vjerovati u Boga i njegovu Toru. Riječi ove molitve potječu iz doba nasilnog pokrštavanja u Španjolskoj. Mnogo Židova je u doba Inkvizicije prividno promijenilo vjeru, kako bi spasili živote. Na Jom kipur išli bi u skrovite sinagoge, smještene po podrumima. Tamo bi molili i obznanili svima da njihov postupak nije bio istinit i da su oni ostali Židovima, vjernima svojem Bogu, njegovoj Tori i svojem narodu. Melodija molitve odgovara tome raspoloženju, tužna je i u Sefarda i u Aškenaza. Po završetku molitve vraćamo Tore u aron hakodeš i zatvaramo ga. Predmolitelj čita blagoslov *šehehejanu*, zahvalu što nas je Bog očuvao do toga dana.

Arvit, večernja molitva - ערבית

Arvit za Jom kipur sličijim svojim ustrojstvom drugim večernjim molitvama, uz tri promjene: središnji blagoslov od sedam blagoslova u molitvi amida jedinstven je za Jom kipur, na kraju molitve čita se *viduj*, ispovijest grijeha, a nakon molitve amida *selihot*, molitve za oprost. U molitvama Jom kipura, rečenica BARUH ŠEM KEVOD MALHUTO LEOLAM VAED, - *Blagoslovljeno je slavno ime Njegova kraljevstva na vijeke vijekova*, izgovara se naglas nakon prve rečenice Šema Jisrael⁶², za razliku od

⁶². KŠA 132,3

svih drugih dana, kada se šapće. Ta je rečenica molitva anđela koji služe Bogu. Cijele godine čitamo je potihom, jer smo daleko ispod njihove razine. Na Jom kipur udaljavamo se od materijalnoga svijeta: ne jedemo, ne pijemo, ne pružamo užitke svojem tijelu, cijeli dan samo molimo. Na takav posve duhovni dan približavamo se razini anđela, te imamo pravo, kao i oni, reći ovu rečenicu naglas. Nakon tihe molitve *amida* govorimo וידוי *viduj* - ispovijed, priznanje, što je jedna od osnova pokajanja (*tešuva*). U Tori piše: *Neka priznaju svoje grijeh...*⁶³ Grijeh treba i izriječkom navesti, kao što Mojsije u Tori opisuje Bogu grijeh izrade teleta, iako Bog zna o kojem je grijehu riječ: *...Evo sagriješiti ovaj narod velikim grijehom i učine si božanstvo od zlata.*⁶⁴ *Viduj* zahtijeva iskrenu namjeru popravljanja. Napustiti grijeh bez iskrene namjere ne pomaže pri *viduju*. Na Jom kipur deset puta govorimo *viduj*, za deset grijeha protiv Deset zapovijedi. Postoje razlike u tekstu između aškenaskih i sefardskih zajednica. Iako se u *viduju* spominju i grijesi koje nismo počinili, treba ih izreći radi cijeloga židovskog naroda, jer možda ih je netko počinio. Za to postoji poznato pravilo: כל ישראל ערבים אליו באליו - *Svi su Židovi odgovorni jedni za druge.*⁶⁵ Postoji zajednička odgovornost prema svakome pojedincu iz židovskoga naroda. *Viduj* se govori stojeći. Običaj je da se za čitanja *viduja* udaramo šakom po prsima za svaki grijeh u tekstu *viduja*: udaramo u predjelu srca, izvora grešnih misli i namjera.

Šahrit, jutarnja molitva - שחרית

Kao svakoga dana prije molitve, peremo ruke i blagoslivljemo: *Blagoslovljen si, Vječni, Bože naš, Kralju svijeta, koji si nas posvetio svojim zapovijedima i zapovjedio nam da operemo ruke.* Kako je, međutim, pranje zabranjeno na Jom kipur, peremo samo prste, kojima zatim obrišemo oči. Molitva je posve slična onoj na šabat. *Amida* je jednaka kao navečer.

Čitanje Tore

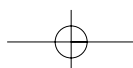
Iznosimo dvije knjige Tore. Iz prve čitamo iz paraše אהרי מות *Ahare mot*⁶⁶, koja opisuje službu Velikog svećenika u Hramu na Jom kipur. Šestoricu se poziva pred Toru. Iz druge se čita maftiru o žrtvama koje su se

⁶³. Br 5,7

⁶⁴. Izl 32,31

⁶⁵. Šir haširim raba 7

⁶⁶. Lev 16

prinosile u Hramu na Jom kipur.⁶⁷ Haftara je prorokov poziv⁶⁸ židovskom narodu da čini dobra djela, a ne da samo posti, jer je to tek vanjski izraz: *Zar je to post koji sam izabrao, dan na koji čovjek muči svoju dušu, pogne glavu kao papirusova trstika i prostire si vreću i pepeo? Zar ćeš to nazvati postom i danom po volji Vječnoga? Zar nije ovo post koji sam izabrao: da raskine lance zločinstva, da oslobodi od jarma i pošalje potlačene na slobodu, da polomite svaki jaram? Zar nije za to da udijeliš kruh gladnome i utučene siromahe dovedeš kući, a kada vidiš gologa, da ga pokriješ i da se ne sakriješ pred vlastitim mesom?*⁶⁹

Mazkir (zadušnice) - hazkarat nešamot - הזכרת נשמות

Rabini su odredili da prije nego nakon čitanja vratimo knjige Tore u aron hakodeš, na blagdanskim molitvama spomenemo imena preminulih, te da damo milodare za njihove duše. Cedaka i spominjanje imena uspinju duše sve više i više. Ovo spominjanje imena pokojnika u mazkiru neovisno je o onome na *jarcajt*, obljetnicu smrti. Dani na koje govorimo mazkir su: Jom kipur, Šemini aceret, posljednji dan Pesaha i Šavuot (u dijaspori drugoga dana toga blagdana). Sefardi imaju običaj da svakog šabata mole *haškava* (sefardski naziv za mazkir). Aškenski je običaj da svi koji imaju živa oba roditelja izađu iz sinagoge za vrijeme trajanja mazkira. Mazkir za Jom kipur je najvažniji tijekom godine, zbog osobitog značenja Jom kipura kao dana molitve, milosti, traženja i davanja oprosta.

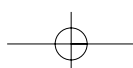
Čovjek može stjecati zasluge, ispunjavati Božje zapovijedi i činiti dobra djela samo dok je na ovome svijetu. Nakon smrti, osoba dolazi s "vrećom" svojih zasluga u svijet duša. Mjesto njegove duše određuje se prema onome kako je činio na ovome svijetu. Tada se nalazi u svijetu ugone (kao nagrade za učinjena djela), a ne u svijetu stvaranja. Nakon smrti pokojnik više ničim ne može poboljšati svoj položaj, ali ako njegovi sinovi i kćeri idu putem koji je Bog odredio, ispunjavaju Božje zapovijedi, spominju imena roditelja, daju cedaka i mole za njihove duše, sve se to pripisuje zaslugama roditelja.

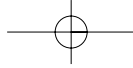
Danas osim mazkira za pojedine osobe molimo i dva opća: jedan u sjećanje na stradale u Šoa (Holokaustu), a jedan za vojnike i građane Države

67. Br 29,7-11

68. Iz 57-58

69. Iz 58, 5-7

Izrael pale za neovisnost i njeno čuvanje. Svakom mazkiru dodajemo i molitvu אל מלא רחמים *El male rahamim*, Bože pun milosti, za njihove duše.

Musaf - služba Velikog svećenika na Jom kipur - מוסף

Glasno predmoliteljevo ponavljanje musafa sadrži opis hramske službe Velikog svećenika na Jom kipur. Cijela služba je opisana u Tori, u Levitskom zakoniku⁷⁰ i u prvih sedam odlomaka mišnajskog traktata Joma, koji se sav bavi Jom kipurom. Njegova služba započinjala je u svitanje, a trajala je do večeri. Oči cijelog židovskog naroda bile su na ovaj sveti i strašni dan uperene u njega, jer je oprost za cijeli židovski narod ovisio o Velikome svećeniku: ... i učinit će obred pomirbe za sebe i za svoju kuću i za svu zajednicu Izraelovu...⁷¹

Za razliku od današnjega doba, u doba postojanja Hrama narod je svojim očima vidio jesu li mu grijesi oprošteni. Talmud pripovijeda: *Vežali bi crvenu vrpcu na vrata prostorije, izvana. Ako bi pobijelila, veselili su se, a ako ne bi pobijelila, ražalostili bi se.*⁷² Svećenik bi za rogove jedne od žrtvenih životinja svezao crvenu vrpcu, a još jednu takvu na ulazu u Hram. Na kraju dana, sa svršetkom službe, ako bi vrpce pobijeljele, narod je znao da su mu grijesi oprošteni, kao što kaže prorok: ... *Ako budu vaši grijesi i kao grimiz, kao snijeg će pobijeljati.*⁷³

Cijeli tijek službe promatrao bi sav narod. Mišna⁷⁴ opisuje kako bi rano ujutro, prije nego bi pijetao zakukurijekao, Židovi ispunili hramsko dvorište, promatrajući službu Velikog svećenika. Više od dvanaest sati nepomično bi tamo stajali. Veliki bi svećenik toga dana prinio petnaest žrtava, tri puta bi prinosisio mirise, pet puta uranjao u *mikve*, svaki put mijenjajući odjeću. U nekim dijelovima službe nosio je osmodijelnu "zlatnu odjeću", a u nekima četverodijelnu "bijelu odjeću". Tri puta u toku dana izrekao bi *viduj*, ispovijed. Deset puta izgovorio bi puno Božje ime, a svaki put bi narod pao ničice i poklonio se, govoreći: *Blagoslovljeno je slavno ime Njegovog kraljevstva, na vijekove vijekova.* Četiri puta ulazio bi Veliki svećenik u Svetište nad svetištima i iz Tore⁷⁵ čitao odsječak o službi

⁷⁰ Lev 16

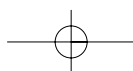
⁷¹ Lev 16,17

⁷² BT Joma 67a

⁷³ Iz 1,18

⁷⁴ M Joma 1,8

⁷⁵ M Joma 7,1

Velikog svećenika na Jom kipur⁷⁶, isti koji i danas čitamo na ovaj dan. Odsječak koji se danas čita, maftiru, recitirao je napamet. Služba Velikog svećenika ispunjavala je napetošću sav židovski narod i samoga svećenika, jer da je učinio samo jednu pogrešku ili nije bio dovoljno usredotočen na službu, mogao je odmah umrijeti. Stoga su na njegovoj odjeći bila pričvršćena zlatna zvonca, kako bi narod, čujući njihov zvuk, znao da je svećenik živ dok se nalazi u Svetišću nad svetištima. Ako ne bi čuli zvuk zvončića, znali bi da je mrtav, a tada bi ga morali izvana otuda izvući, jer on je jedini smio onamo ući.

U ponavljanju musafa čitaju Aškenazi ponovno pijuć *Unetane tokef*⁷⁷.

Minha, popodnevna molitva - מנחה

Za razliku od svih drugih blagdana, na minhi Jom kipura čitamo Toru kao i na šabat. Čitanje je kao ujutro iz odsječka *Ahare mot*, u nastavku na jutarnje⁷⁸. U ovom se čitanju radi o zabranjenim spolnim odnosima, prijestupu kojega se treba dobro čuvati. Trećem uzvaniku pred Toru, zvanome *maftir Jona*, uvaženome članu zajednice, a često je to i njezin rabin, čita se i haftaru, cijelu Knjigu o Joni. Knjiga govori o pokajanju građana Ninive, koje je spasilo grad od dosuđene propasti, te o tome koliko nam je Bog blizak i želi da mu se vratimo, da je čak iz utrobe ribe čuo Joninu molitvu. U Knjizi o Joni vidimo snagu pokajanja i Božju ljubav prema njegovim stvorenjima.

Neila - נעילה

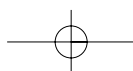
Na sve blagdane i na šabat molimo četiri molitve: arvit, šahrit, musaf i minhu, a na Jom kipur pred kraj dodajemo i molitvu *neila*, čime ih je ukupno pet. *Neila*, završna služba toga svetog dana, naziva se prema trenutku zaključavnja (na'al) hramskih ulaznih vrata. Na kraju svetoga dana zaključavaju se i "vratnice Neba" i pečati se presuda za svakog pojedinca. Rabini su odredili ovu molitvu kako bi pobudili milost u samom trenutku zatvaranja nebeskih vrata. U ovoj molitvi uzvikujemo po tri puta, svom svojom snagom i uz snažnu usredotočenost⁷⁹: ŠEMA JISRAEL ADONAJ ELOHENU ADONAJ EHAD - *Počuj Izraele, Vječni je Bog*

⁷⁶. Lev 16

⁷⁷. Vidi molitvu za Roš hašana

⁷⁸. Lev 18

⁷⁹. KŠA 133,26

naš, *Vječni je jedan*, te BARUH ŠEM KEVOD MALHUTO LEOLAM VAED - *Blagoslovljeno je slavno ime Njegovog kraljevstva, na vijeke vjekova*, a sedam puta ponavljamo ADONAJ HU HAELOHIM - *Vječni je Bog*. Povijesni je to uzvik Židova na brdu Karmelu⁸⁰, kad se vatra spustila s neba, a Bog prihvatio žrtvu proroka Ilije (hebr.: *Elijahu hanavi*) umjesto žrtve Baalovih proroka.

Na kraju pušemo u šofar. Spominje se nekoliko razloga za trubljenje u molitvi neila:

- Sjećanje na jubilejsku godinu (*jovel*), koja je počinjala zvukom šofara pri svršetku Jom kipura, kada su se zemljišta vraćala prvotnim vlasnicima, a robovi su oslobođani. *Pronesite rog za trubljenje u sedmome mjesecu, desetoga dana, na Dan pomirbe pronesite rog svom svojom zemljom. I posvetite pedesetu godinu i proglasite oslobođenje u zemlji za sve njezine stanovnike, jovel će vam biti i svatko će se vratiti na svoje nasljedstvo i u svoju obitelj.*⁸¹

- Trubljenjem se objavljuje da je post završio i da se smije jesti.

Kraj Jom kipura - מוצאי יום הכפורים

Nakon neile molimo arvit kao na kraju šabata. Zatim činimo *havdalu* nad vinom i nad svijećom koja gori od prije Jom kipura. Nad mirisima blagoslivljemo samo ako je Jom kipur bio na šabat. Zatim jedemo obilatu večeru, jedemo, pijemo i veselimo se⁸², jer, kako kaže midraš⁸³, na kraju Jom kipura čuje se jeka s neba: *Hajde jedi svoj kruh u veselju i pij s radošću u srcu svoje vino, jer je Bog već zadovoljan tvojim činom.*⁸⁴

Neki već ove noći počinju graditi *suku* za blagdan Sukot, kako bi počeli ispunjavati tu micvu⁸⁵, jer je rečeno: *Ići će iz pobjede u pobjedu*⁸⁶.

Tko je dužan postiti na Jom kipur, a tko nije?

Bolesniku koji je u životnoj opasnosti zabranjeno je postiti (ako posti, pogoršalo bi mu se stanje). To je zabrana iz Tore: *I ispunjavajte moje*

⁸⁰ 1Kr 18,39

⁸¹ Lev 25,9-10

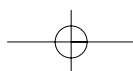
⁸² KŠA 133,29

⁸³ Kohelet raba 9

⁸⁴ Prop 9,7

⁸⁵ KŠA 133,30

⁸⁶ Ps 84,8

*zakone i odredbe koje će čovjek ispunjavati i živjeti prema njima. Ja sam Vječni.*⁸⁷ Rabini su protumačili: *I živjeti prema njima, a ne umrijeti zbog njih, zbog micva.*⁸⁸ Također je rečeno: *I jako čuvajte svoje duše.*⁸⁹ Dužni smo paziti na svoje zdravlje i onaj tko to ne čini, šteti mu i dovodi sebe u opasnost, a time griješi⁹⁰. O takvome je napisano: *Ali vašu krv od vaših ću duša tražiti.*⁹¹ Zato bolesnik mora jesti, a to mu se računa kao da je ispunio Božju zapovijed, zbog važnosti micve brige o životu. Ovo vrijedi i za trudnicu. Jasno je da je djeci zabranjeno postiti, a roditelji se za to moraju pobrinuti. Neki običavaju da djeca poste samo navečer, ili da jedu sat kasnije od uobičajenoga, kako bi osjetila nešto od značenja toga dana. Muškarci od uzrasta trinaest godina i jedan dan, a žene od uzrasta dvanaest godina i jedan dan, dužni su ispunjavati Božje zapovijedi, te u toj dobi počinju postiti.

*Jomkipurska molitva
drvorez
Njemačka, 16. st.*

87. Lev 18,5

88. BT Joma 85b, Sanhedrin 94a; MT Hilhot šabat 2,3

89. Pnz 4,15

90. BT Bava kama 91b; KŠA 92,1

91. Post 9,5

